

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.I.20.079/2018/13.szám

A Szegedi Ítéltábla a dr. Bagó-Rónai Ivett ügyvéd által képviselt **I.rendű felperes neve(címe)** szám alatti lakos (**levelezési címe**) felperesnek – a (**jogtanácsos neve**) által képviselt **I.rendű alperes neve (címe)** szám alatti székhelyű I. rendű, a dr. Gyenge Zoltán ügyvéd által képviselt **II.rendű alperes neve(címe)** szám alatti székhelyű II. rendű, a (**jogtanácsos neve**) által képviselt **III.rendű alperes neve (címe)** szám alatti székhelyű III. rendű és a (**jogtanácsos neve**) által képviselt **IV.rendű alperes neve** IV. rendű alperesek ellen személyiségvédelmi igény iránt indított perében a Kecskeméti Törvényszék 2017. december 8. napján kelt 15.P.22.002/2016/42. számú ítélete ellen az I. rendű alperes részéről 46., a felperes részéről 47. és 48. sorszám alatt előterjesztett fellebbezések folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletét **részben megváltoztatja** és az I. rendű alperest terhelő marasztalás összegét 50.000,- (Ötvenezer) Ft-ra leszállítja.

A felperest elsőfokú eljárási illeték megfizetésre kötelező rendelkezést mellőzi.

Kötelezi a felperest, 15 nap alatt fizessen meg az I. rendű alperesnek 20.000,- (Húszezer) Ft, II. rendű alperesnek 60.000,- (Hatvanezer) Ft, a III-IV. rendű alpereseknek személyenként 50.000,- (Ötvenezer) Ft másodfokú eljárási költséget.

A le nem rótt összesen 251.000,- (Kettőszázötvenegyezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

A felperes 2010 decembere és 2013 áprilisa között az I. rendű alperesi büntetés-végrehajtási intézetben összesen 151 napot, a II. rendű alperesnél 477 napot volt előzetes fogvatartásban.

Az I. rendű alperesi intézetben a 22., 8., 31., 40., 58. és 65. számú zárkákban került elhelyezésre, melyek egyikében sem érte el az egy főre jutó nettó mozgástér a 3 m²-t. A 22. számú zárkában a WC-nek nem volt elkülönített szellőzése, míg a 8. és 65. zárkákban az kizárólag függönnyel volt leválasztva. Ez utóbbiakban összesen 19 napig tartózkodott.

A felperes a II. rendű alperesnél a 218. számú zárkában volt elhelyezve, ahol az 1 főre jutó mozgástér 3,75 m² volt.

A felperes elhelyezési körülményei miatt kérelemmel, panasszal nem élt az egyes bv intézetek felé.

A felperes keresetében összesen 3.050.000,- Ft nemvagyoni kártérítés egyetemleges megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket, melyből 800.000,- Ft az I. rendű alperesi, míg 2.250.000,- Ft a II. rendű alperesi fogvatartással kapcsolatban merült fel.

Az I. rendű alperes felelőssége kapcsán arra hivatkozott, hogy nem biztosította az elhelyezésére szolgáló zárkákban a megfelelő mozgásteret és a szellőzés is elégtelen volt, emiatt nyáron a hőséget nem lehetett elviselni. A zárkákba továbbá kizárólag hideg víz volt bevezetve, ezért a mosakodási lehetőségek korlátozottak voltak. A 22. számú zárkában a WC-nek nem volt elkülönített szellőzése sem, ami ártalmas az egészségre. A többi zárkában sem volt külön légtérben a WC, azokat csak függönnyel választották le, ez pedig a fogvatartottak megfelelő életvitelét nagymértékben akadályozta. Állította, számára az I. rendű alperes nem biztosította a napi 1 órás szabadlevegőn tartózkodást, elhanyagolta az ágyneműcserét, és a zárkában elszaporodtak az ágyi poloskák és csótányok, melyek irtásáról nem gondoskodott. A fürdők dohosak, penészesek voltak.

A II. rendű alperesi intézetben töltött időszakot illetően szintén a mozgáster, légtér és a szabadlevegőn tartózkodás lehetőségének hiányát, hogy a 70 m²-es sétaudvaron 30-50 fogvatartott volt egyszerre, továbbá a zárkák elégtelen szellőzését emelte ki, valamint azt, hogy a 6 személyes fürdőhelyiségbe egyszerre 8-10 főt engedtek be, a helyiség penészes, dohos volt.

Álláspontja szerint mindezek következményeként sérült a testi és lelki egészséghez fűződő joga, illetve emberi méltósága.

A III. rendű alperes felelőssége kapcsán a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 31. § (1) bekezdésében foglaltakra utalt.

A IV. rendű alperes helytállásának alapjaként az 1959-es Ptk. 28. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozott, melynek alapján – mint vagyoni jogviszonyok alanyát – költségvetési fedezet hiányában az egyes szervei működéséért kártérítési kötelezettség terheli.

Véleménye az volt, a III. és IV. rendű alperesek felelőssége a fogvatartás megfelelő feltételeinek kialakításért az egyes büntetés-végrehajtási intézeteket terhelő önálló befogadási kötelezettség mellett is fennáll.

Az I. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. A 2010. december 2. - 2011. november 7. közti időszakra elévülési kifogással élt. Az ezt követő előzetes fogvatartási időben felmerült igénnyel összefüggésben kifejtette, az Alkotmánybíróság 32/2014. (XI. 3.) AB számú határozatában 2015. március 31-i hatállyal semmisítette meg a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 137. § (1) bekezdésének rendelkezését, így az érintett időre továbbra is irányadó, hogy a zárkában elhelyezhető létszámot csak lehetőség szerint kell úgy kialakítani, hogy személyenként 10 m³ légtér és 4 m² mozgáster jusson, aminek lehetőségéhez mérten eleget is tett. Ennek kapcsán kiemelte, a bv intézeteket befogadási kötelezettség terheli, a túlszűfolttság így közrehatása nélkül alakult ki. A továbbiakban kérte figyelembe venni, hogy a melegvíz biztosítása a zárkákban nem jogszabályi kötelezettség. A zárkák ugyanakkor folyóvízzel ellátottak és a fürdési lehetőség is biztosított volt a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően. Hangsúlyozta, a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 135. § (2) bekezdése értelmében csupán lehetőség szerint kell biztosítani az önálló szellőzésű WC-t is, amelynek megítélésekor nem hagyható figyelmen kívül, hogy az I. rendű alperesi bv intézet 1904-ben épült az akkori kor építészeti előírásainak megfelelően, elhelyezkedéséből és adottságaiból fakadóan bővítésére, átalakítására nincs mód. Azokban a zárkákban, ahol erre építészeti lehetőség volt, gondoskodott a WC helyiségek kialakításáról. Külön kiemelte, hogy a 8. és 75. zárkákban, ahol önállóan kialakított, leválasztott WC helyiség nem volt, a felperes mindössze 2011. november 28. - december 5., illetőleg 2012. július 19. - 30. közt volt. Vítatta azt a felperesi tényállítást, hogy nem biztosította az előírt napi 1 órás szabadlevegőn tartózkodást, ahogy a fürdőhelyiségek állított állapotát és a fürdési idő hiányát is. A csótány és poloska szennyezettséggel kapcsolatban hangsúlyozta, rovar- és kártevőirtást az épületben rendszeresen, évente több alkalommal végeztetett, tehát úgy járt el, ahogy az általában elvárható. Hivatkozott arra is, hogy a felperes a jogszabályban

foglalt rendes jogorvoslati lehetőséget nem vette igénybe és nem bizonyított az állított jogellenes I. rendű alperesi magatartással okozati összefüggésben bekövetkezett kárt sem.

A II. rendű alperes ellenkérelme szintén a kereset elutasítására irányult. Előadása szerint a felperes a fogvatartása alatt a 119. és 218. számú többszemélyes lakózárkákban volt elhelyezve, melyekben az egy főre jutó nettó mozgástér 2,03-11,4 m² között volt. Utalt a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 137. §-ában foglaltakra. A szellőzés kapcsán állította, az érintett zárkák ablaka nyitható. Kiemelte, a felperes elhelyezésére szolgált II. számú Objektumban 4 sétaudvar található, melyek közül a legkisebb 218 m², és a szabadlevegőn tartózkodást is biztosította. Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy mind az elhelyezésnél, mind a szabadlevegőn tartózkodásnál figyelemmel kell lenni a különböző elkülönítési szabályok betartására. Lényegesnek tartotta, hogy a felperes ott tartózkodása alatt sem a zárkaablakok nyithatósága, sem a szabadlevegőn tartózkodás kapcsán kérelmet, panaszt nem terjesztett elő. Hivatkozott továbbá arra, hogy a fürdők tisztán tartását a fogvatartottak végzik, tisztításuk, karbantartásuk a perbeli időszakban folyamatos volt és a felperes ezzel kapcsolatban sem élt panasszal, kérelemmel. Állította, a jogszabályi előírásoknak mindenben megfelelően járt el, részéről jogszabálysértés, jogellenes magatartás nem valósult meg.

A III. rendű alperes ugyancsak a kereset elutasítását kérte arra hivatkozva, hogy a fogvatartott kártérítési igényét annál a bv szervnél terjesztheti elő, ahol a kár bekövetkezett. A (III.rendű alperes neve) és az egyes bv intézetek egymástól elkülönülten működő, jogképességgel rendelkező önálló jogalanyok, akik magatartásukért egymástól függetlenül felelnek. Nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely az egyes bv szervek által esetlegesen elkövetett jogsértésekért a **(III.rendű alperes neve)** helytállási kötelezettségét mondaná ki. Érvelt továbbá azzal, hogy az elhelyezési, ellátási körülményekben a III. rendű alperest jogellenesség, felróhatóság nem terheli, a felperes személyiségi jogát nem sértette meg, eljárása során a jogszabályi rendelkezéseket betartotta.

A IV. rendű alperes a vele szemben előterjesztett kereset kapcsán elsősorban a per megszüntetését kérte, mivel – álláspontja szerint – a fogvatartottat ért kárért a büntetés-végrehajtást foganatosító bv szerv felel a Ptk. szabályai szerint. Az állami feladatkörbe tartozó szervek működése körében okozott károkért való felelősség nem azonos a (IV.rendű alperes neve) 1959-es Ptk. 28. § (1) bekezdésében rögzített felelősségével, polgári jogi felelősség a (IV.rendű alperes neve)-t nem terheli az egyes szervei által esetlegesen okozott károkért. Másodlagos ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Azzal érvelt, hogy esetében hiányzik a kártérítési felelősség négy alapvető feltétele, mert mint önálló polgári jogi jogalany nem tanúsított jogellenes magatartást, a felperesnek jogellenesen kárt nem okozott. A keresetet összecszerűségében is eltűzottnak találta.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az I. rendű alperest 100.000,- Ft nemvagyonai kártérítés megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Határozatának indokolásában kifejtette, a követelés a 2011. augusztus 9. napját megelőző időszakra elévült, ezzel kapcsolatosan igény bírósági úton már nem érvényesíthető. Megállapította, hogy a felperes az I. rendű alperesnél 151 napot, míg a II. rendű alperesnél 477 napot töltött előzetes fogvatartásban. Rámutatott, az I. és II. rendű alpereseket felelősség a megfelelő mozgástér biztosításának elmulasztásáért felróhatóság hiányában nem terheli, mivel befogadási kötelezettségük miatt nem volt módjuk annak eleget tenni. Kiemelte továbbá, a felperes által hivatkozott és csak a lehetőség szintjén betartandó jogszabályi rendelkezést csupán 2015. március 31-i hatállyal, a perbeli időszakokat követően semmisítette meg az Alkotmánybíróság. A 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 135. § (2) bekezdése alapján úgy foglalt állást, hogy a fogvatartás időszakában nem volt kötelező jogszabályi előírás a zárkákban a melegvíz biztosítása. Az I. rendű alperesnél a zárkákban a jogszabályoknak megfelelően folyóvíz és mosdó van, emellett az előírt számban, heti két alkalommal tette lehetővé a melegvízzel zuhanyozást. A

szabadlevegőn tartózkodás kapcsán elfogadta az I. rendű alperes által állítottakat hangsúlyozva, hogy a felperes bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget, pontos tényállást sem adott elő. A fürdési időt illetően kifejtette, a jogszabály nem határozza meg, hogy annak hány percesnek kell lenni. Az intézet átlagos 200 fős létszámára tekintettel pedig indokolt a korlátozás. A rovar- és rágcsálóirtásokról kiállított, kifizetett számlák alapján megállapította, hogy az I. rendű alperes évi két kártevőirtási kötelezettségének eleget tett, az irtások száma ezt meghaladta. Nem találta bizonyítottnak az ágyneműcserével és a fektetési anyagokkal kapcsolatos felperesi hivatkozást, ahogy a zárkák megfelelő megvilágításának és szellőzésének hiányát sem. Ugyanakkor megalapozottnak ítélte a keresetet az I. rendű alperessel szemben a 8. és 65. számú zárkákban a WC elkülönítésének hiánya miatt. Ezekben a felperes összesen 19 napot tartózkodott, mely alatt sérült az emberi méltósága. Ezzel összefüggésben az I. rendű alperest a jogsértés súlyához arányosított 100.000,- Ft nemvagyonai kártérítés megfizetésére kötelezte.

A II. rendű alperesnél eltöltött időszakra a felperes zsúfoltság miatti igényét alaptalannak találta, mivel az akkor hatályos jogszabályi rendelkezések nem írták elő kötelező jelleggel a nettó 3 m² mozgástér biztosítását, emellett a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 12. §-a értelmében befogadási kötelezettség terhelte. Bizonyítékok hiányában alaptalannak találta a felperes ablakokkal és szabadlevegőn tartózkodással kapcsolatos állításait. A fürdők nem megfelelő higiénias állapotára történt utalással összefüggésben azt tartotta lényegesnek, hogy a felperes erre vonatkozóan kérelmet, panaszt nem terjesztett elő a bv intézetben és keresetében is kizárólag általánosságban jelölte meg a kártérítési kötelezettség alapjául felhívottakat, konkrétumokat nem adott elő. Megjegyezte, az elítéltek végzik a fürdők takarítását. Megállapította, a II. rendű alperes eleget tett a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 135. § (1)-(2) bekezdése szerinti elhelyezési kötelezettségének, az előzetes letartóztatás végrehajtása során nem sértette meg a felperes emberi méltóságát, biztosította a Bvtvr. 36. § (1) bekezdés szerinti higiénias feltételeket és az egészséges környezethez való jogot a lehetőségek szintjén, vagyis olyan jogsértő magatartást nem tanúsított, mely kártérítési következménnyel járhatna.

A III. és IV. rendű alperesekkel szemben előterjesztett keresetet ugyancsak alaptalannak ítélte. Indokolása szerint következetes a bírói gyakorlat abban, hogy a fogvatartottak irányában az egyes büntetés-végrehajtási intézetek tartoznak felelősséggel a jogszabályi kötelezettségek nem teljesítéséért, az elítéltek ugyanis kizárólag az önálló jogi személyiségű szervezetekkel állnak jogviszonyban. A hazai bíróságok előtt ezért közvetlenül a **(IV.rendű alperes neve)**, illetve a **(III.rendű alperes neve)** nem perelhető perbeli jogalanyiség hiányában. Kifejtette, az elhelyezési, ellátási körülményekért a III. rendű alperest jogellenesség, felróhatóság nem terheli, nem sértette meg a felperes személyiségi jogát. Elhelyezésekor úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható: befogadási kötelezettség mellett a Bvtvr. 33. §-a szerint a felperes lakóhelyéhez legközelebb eső bv intézetet jelölte ki büntetése végrehajtásának helyszínéül. A **(IV.rendű alperes neve)** felelőssége kapcsán rámutatott, közvetlen perlésére azért nincs jogi lehetőség, mert feladatait az Alaptörvényben és más jogszabályokban meghatározott szervei, mint az államháztartás részét képező önálló jogi személyek útján látja el. Az 1959-es Ptk. 28. § (1) és (2) bekezdése nem tartalmaz olyan rendelkezést, miszerint költségvetési fedezet hiányában a bv szerveken túlmenő felelősséggel tartozna az absztrakt jogi személyiségű állam, mint jogi személynek mögöttes felelőssége sincs, így az I. és a II. rendű alperesek magatartásáért ilyen alapon sem tartozhat felelősséggel.

Az ítélettel szemben a felperes és az I. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést.

Az I. rendű alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatását és a vele szemben előterjesztett kereset teljes elutasítását kérte. Érvelése szerint az elsőfokú bíróság nem vette kellően figyelembe a felróhatóság hiányára történt hivatkozását az elkülönített WC kapcsán,

így azt, hogy a perben bizonyított és egyébként közismert túlsúlyosság miatt nem tudta a felperest olyan zárkákban elhelyezni, ahol fizikailag elkülönített illemhelyiség volt. Tekintettel arra, hogy a túlsúlyosság az állandó joggyakorlat szerint a bv intézeteknek nem róható fel, a leválasztott WC-vel nem rendelkező zárkákban való elhelyezés sem róható terhére.

A felperes pontosított fellebbezése az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatására és az alperesek kereset szerinti marasztalására irányult. Kifejtette, az Alaptörvény, az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az alapvető szabadságjogok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4. napján kelt Egyezmény, valamint az 1979. évi 11. számú tvr. vonatkozó rendelkezései egyaránt megalapozzák az I-II. rendű alperesek kártérítési felelősségét. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság az Alkotmánybíróság által már megsemmisített jogszabályhelyre hivatkozással utasította el a túlsúlyossággal kapcsolatos kereseti kérelmét, amely rendelet alacsonyabb szintű jogforrás, mint a hivatkozott jogszabályhelyek. Kiemelte, az Alkotmánybíróság pontosan azért semmisítette meg a hivatkozott IM rendelet vonatkozó bekezdéseit, mert azok mind a magyar, mind a nemzetközi jogrenddel ellentétesek. Álláspontja az volt, az elsőfokú bíróság ezzel megsértette az Alaptörvény R) cikkét, mely szerint az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja, T) cikkének (3) bekezdését, melynek értelmében jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel, Q) cikkének (2) bekezdését, amely Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját, valamint Q) cikkének (3) bekezdését, mely kimondja, hogy Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában több ízben helytelenül, pontatlanul és önkényesen értelmezte a kialakult bírói gyakorlatot. Így valótlanul állapította meg, hogy az I. rendű alperest nem kötelezte jogszabályi előírás a megfelelő mozgástér biztosítására. Véleménye szerint érdemben kellett volna vizsgálnia a túlsúlyosságot, a felperes részére biztosított élet- és mozgástér az IM rendeletnél magasabb szintű jogszabályok tükrében. Sérelmezte az elsőfokú álláspontot a melegvíz és a napi egyszeri séta hiánya, valamint a fürdési idő kapcsán. Kifogásolta továbbá, hogy az bíróság valamennyi bizonyítási indítványát elutasította. Hangsúlyozta azt is, hogy a fogvatartása helyeként kijelölt bv intézetekben a túlsúlyosság ténye megállapítható, helyzete javítására pedig a büntetés-végrehajtási intézetek előtt tett bármilyen kísérlet eredménytelen lett volna, panaszát nem tudták volna orvosolni. Ugyanakkor a Ptk. 349. § (1) bekezdésére alapított kárigény érvényesítésének nem előfeltétele a 6/1996. (VII. 12.) IM rendeletben foglalt panasszal induló perenkívüli eljárás, ha szabadulás után terjeszti elő keresetét fogvatartott. További álláspontja szerint lényeges eljárási szabálysértést követett el az elsőfokú bíróság egyrészt mert egy, az Alkotmánybíróság által megsemmisített jogszabályhelyre alapította ítéletét, másrészt mert az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. §-ának (1) bekezdése értelmében ha a bírónak az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek Alaptörvény-ellenességét észleli, vagy Alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, az eljárás felfüggesztése mellett az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményeznie kell a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az Alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását. Nem fogadta el az elsőfokú bíróság érvelését a melegvízzel és a napi egyszeri sétával, valamint a fürdési idővel kapcsolatban, melyben a jogszabályi kötelezettség hiányára utalt. Hangsúlyozta, a szabadlevegőn tartózkodás lehetősége nem volt a számára biztosított, nem a sétaudvarok nagysága jelentette a problémát. Fenntartotta elsőfokú eljárásbeli nyilatkozatait az alapvető higiéniai feltételek hiánya és a fektetési anyagok kapcsán. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság valamennyi bizonyítási indítványát elutasította. Kifejtette, a bv szervek a perben a bíróság részére kiadhatták volna a fogvatartottak idézési címét tanúbizonyítás céljából. Meghallgatásuk – véleménye szerint – nem mellőzhető. El kellett volna rendelnie a helyszíni tárgyalást is, ahogy a pszichológus szakértő bevonása is szükséges lett volna. Megítélése szerint a

kártevő- és rovarirtás kapcsán tett ítéleti megállapítások iratellenesek. Egyben úgy értékelte, hogy az elsőfokú bíróság túlzott nyomatékkal vette figyelembe a II. rendű alperestől beszerzett személyi lapját.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet fellebbezésével nem érintett részének helybenhagyására irányult.

A II-IV. rendű alperesek fellebbezési ellenkérelmeikben az elsőfokú ítélet őket érintő részeinek helybenhagyását kérték.

A felperes fellebbezése **alaptalan**, az I. rendű alperes fellebbezése **részben alapos**.

A perben az állított jogsértések időszakára figyelemmel alkalmazandó 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 75. § (1) bekezdése általános jelleggel védi a személyiségi jogokat, köztük külön is nevesítve 76. §-ában az egészséghez és az emberi méltósághoz fűződő jogot. Főszabály szerint minden személyiségi jog sérelmét okozó, illetve azt veszélyeztető magatartás jogellenes, bizonyos esetekben azonban a személyiségi jogsértés kizárt. Ilyen, ha ahhoz a jogosult hozzájárult (rPtk. 75. § (3) bekezdés), illetőleg ha a magatartásra a jog adott felhatalmazást. Amennyiben jogellenes személyiségi jogsértés történt, a Ptk. 84. § (1) bekezdés a)-d) pontjai szerinti objektív és az e) pontban rögzített szubjektív jogkövetkezmények alkalmazásának lehet helye attól függően, hogy a kereset mire terjedt ki (Pp. 215. §). Jelen perben a felperes kizárólag nemvagyoni kártérítési szankció alkalmazását kérte.

Akit személyhez fűződő jogában megsértenek, a rPtk. 84. § (1) bekezdés e) pontja értelmében kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint, mely normatív kárfogalomba – a rPtk. 355. § (3) bekezdéséből kifolyólag – a nemvagyoni kár is beletartozik. Miután a felperes személyiségi jogának hivatkozott megsértésére közhatalom gyakorlása során, azzal összefüggésben került sor, kártérítés iránti követelése megalapozottságához az irányadó felelősségi rendszer, vagyis a rPtk. 339. § (1) bekezdésében írt deliktualis kártérítés általános és a 349. § (1) bekezdése szerinti közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség speciális feltételeinek együttes fennálltát kellett bizonyítania. Ha ez a bizonyítás sikerre vezet, az alperes a felróhatóság hiányának bizonyításával, vagy az okozott hátrány bagatell mértéke miatt mentesülhet a kártérítési kötelezettség alól.

A kártérítésről való döntés során ugyanakkor lényegi szerepet kaphat az is, hogy a károsult kármegelőzési, kárenyhítési kötelezettségének eleget tett-e. A rPtk. 340. § (1) bekezdése értelmében ugyanis nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely abból származott, hogy a károsult a kár elhárítása, illetőleg csökkentése érdekében nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben elvárható. Vizsgálni kell tehát a közrehatás kapcsán az elvárhatóságot. A kizárólagos önhiba a felelősség teljes kizárását eredményezi. Ez a volt fogvatartottak bv intézetekkel szembeni pereiben annak figyelembevételét jelenti, hogy a fogvatartás idején a felperes megkísérelt-e élni azokkal a jogi eszközökkel, melyeket számára az irányadó büntetés-végrehajtási jogszabály – jelen esetben az 1979. évi 11. tvr. (Bvtvr.) – biztosít ahhoz, hogy a sérelmes körülményeket megszüntesse. Ilyen jogosultság az előzetes letartóztatottak esetében a Bvtvr. 118. § (1) bekezdés h) pontjában írt panasz és kérelem. Mindezen jogait a felperes fogvatartása alatt egyáltalán nem gyakorolta. Ez kárigényének bíróság előtti érvényesítését nem zárta ki, ahogy az sem, hogy követelését a bv szervnél nem terjesztette elő, hiszen már szabadult, rá az ezzel kapcsolatos korlátozó szabály nem vonatkozik, magatartását azonban a kárenyhítés, kárelhárítás körében értékelni kell.

A perbeli esetben a felperes a nem megfelelő elhelyezési körülményeket sérelmezte, ezek személyiségi jogot sértő jellege miatt kívánt nemvagyonai kártérítési igényt érvényesíteni.

A másodfokú eljárás során pontosított fellebbezési kérelmében az elsőfokú ítélet megváltoztatása mellett továbbra is kérte a III-IV. rendű alperesek kereset szerinti marasztalását. Az ítéletábra ekörben teljes mértékben osztja az elsőfokú bíróság jogi álláspontját, az ott kifejtettekkel mindenben egyetért, jogi érveit megismételni nem kívánja. A fellebbezés kapcsán azonban megjegyzi, helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy a fogvatartottak felé az önálló jogalanyiséggel rendelkező egyes büntetés-végrehajtási intézetek tartoznak felelősséggel a jogszabályi kötelezettségek teljesítéséért, ebből következően a fogvatartottnak közvetlenül a bv intézetet kell perelnie, az állam közvetlen felelőssége nem állapítható meg (hasonlóan: Kúria Pfv.IV.21.344/2015/6.).

Szintén helytállóan fejtette ki az elsőfokú bíróság, hogy a III. rendű alperes (III.rendű alperes neve)bár önálló jogalanyiséggel rendelkezik, azonban nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely az egyes bv szervek által esetlegesen elkövetett jogsértésekért a III. rendű alperes helytállási kötelezettségét kimondaná. A felperes által kártérítési igényének jogalapjaként megjelölt 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 31. § (1) bekezdése pusztán azt tartalmazza, hogy a szabadságvesztés végrehajtására a III. rendű alperes jelöli ki az illetékes bv intézetet, ez azonban nem alapoz meg egyetemleges kártérítési kötelezettséget az egyes bv intézetek által esetlegesen okozott kárért. A büntetés-végrehajtási jogviszony az azt végrehajtó szervezet (bv intézet) és a fogvatartott között jön létre, így az ezzel összefüggő igények is a kettejük jogviszonyát érintő felelősségi rendszerben értelmezhetők. Más felelőssége csak ezt megalapozó kifejezett jogszabályi rendelkezés alapján merülhetne fel.

Az I. és II. rendű alperes vonatkozásában az egyes felperesi hivatkozások kapcsán a következő megállapítások tehetők:

A R. részletezi egyebek mellett az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályait, 233. §-ában kimondva, hogy a III. fejezetben foglalt eltérésekkel a szabadságvesztésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Mozgástér, légtér

A R. perbeli időszakban hatályos 137. § (1) bekezdése értelmében a zárkában (lakóhelyiségben) elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítélre lehetőleg 6 m³ légtér és lehetőség szerint a férfi elítéltek esetén 3 m², a fiatakorúak, illetve a női elítéltek esetén 3,5 m² mozgástér jusson.

A felperes kérte figyelembe venni, hogy a rendelkezést az Alkotmánybíróság 32/2014. (XI. 3.) AB határozatával nemzetközi szerződésbe ütközőnek és Alaptörvény-ellenesnek találta, ezért megsemmisítette.

Ezzel szemben az I. és II. rendű alperesek azt emelték ki, hogy a rendelkezés megsemmisítésére 2015. március 31-i hatállyal került sor, tehát a perbeli időszakban még alkalmazandó volt, így részükről jogellenesség nem állapítható meg.

Az Alkotmánybíróság a hivatkozott határozata indokolásában kifejtette, hogy [54.] a Római Egyezményben és az Alaptörvényben is szabályozott embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmából az az absztrakt követelmény vezethető le, hogy a többszemélyes zárkában a fogvatartottak részére biztosított élet- illetve mozgástérnek minden esetben el kell érnie azt a minimális mértéket, ami biztosítja számukra az emberi méltósághoz való alapjoguk sérelme nélküli elhelyezésüket. A minimális élet- illetve mozgástér biztosítása nélkül ugyanis olyan túlzásfolttság jön létre, amely megakadályozza az emberhez méltó és őket adottságaiktól függetlenül megillető bánásmódot, így embertelen, megalázó bánásmódnak, büntetésnek minősül. [55]. Az Egyezmény 3. cikkében és az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom abszolút jellegéből következő

állami – jogalkotói – kötelezettség, hogy a fogvatartottak részére biztosítandó mozgástér minimális mértékét kötelezően alkalmazandó kógens jelleggel – attól való eltérést kizáró módon – kell a jogszabályban meghatározni. Megállapította, hogy a támadott rendelkezés a 2010. évi módosítását követően – tekintettel arra, hogy lehetővé teszi a fogvatartottak elhelyezését olyan zárkában, amelyben a minimális megkövetelt mozgástér nem biztosított – nem felel meg az említett nemzetközi szerződésből és az Alaptörvényből eredő követelménynek, ezért sérti az Egyezmény 3. cikkét, valamint az Alaptörvény III. cikkének (1) bekezdését.

Az Alkotmánybíróság a megsemmisítés időpontjának meghatározásakor arra volt figyelemmel [66], hogy a kezdeményezésben indítványozott mozaikos megsemmisítésre nem volt lehetőség, mivel a „lehetőleg” illetve „lehetőség szerint” szövegrész nélkül a rendelkezés kizárólag a 6 m³ légtér, illetve a 3 és 3,5 m² mozgástér kötelező biztosítását írta elő, amely értékektől a fogvatartottak számára kedvezőbb irányban sem biztosított az eltérés. A rendelkezés teljes ex nunc hatállyal történő megsemmisítése következtében pedig nem állna rendelkezésre semmilyen, a fogvatartottak részére biztosítandó lég- és mozgástér mennyiségére vonatkozó jogszabályi előírás.

Az I. és II. rendű alperesek jogszabályi felhatalmazással kapcsolatos védekezése ezért a kimentés körében úgy kaphat szerepet, hogy a perbeli időszakban a kérdéses jogszabályi norma Alaptörvénybe, illetve nemzetközi szerződésbe ütközése még nem merült fel, annak megállapítására irányuló eljárás nem volt folyamatban. A bv szervek tehát az adott időszakban jogalkalmazóként úgy jártak el, ahogy arra számukra a hatályos jogszabály lehetőséget teremtett, vagyis az általános elvárhatósági mércének megfelelően. A jogszabályi rendelkezés tartalma szerint ugyanis mindössze törekedniük kellett arra, hogy a meghatározott légtérrel és mozgástérrel a fogvatartottak, köztük a felperes számára biztosítsák. Lényeges, hogy az intézetekben uralkodó rendkívüli túlszűfoaltságon sem az I., sem a II. rendű alperes enyhíteni nem tudott a befogadási kötelezettségre (R. 12. §) tekintettel. Legfeljebb egyedileg intézkedhettek volna a felperest érintően, ehhez viszont szükség lett volna a jelzésére, azonban a nem megfelelő elhelyezési körülmények miatt kérelmet, panaszt nem terjesztett elő. Így még ha az I-II. rendű alpereseknek lehetősége lett volna is belső szervezéssel, intézkedéssel a felperes számára a túlszűfoaltságból eredő hátrányos körülményeket enyhíteni, panasz, kérelem hiányában erre nem kerülhetett sor. Ezzel a felperes valójában kármegelőzési, kárenyhítési kötelezettségét (rPtk. 340. §) mulasztotta el, amivel összefüggő kárai megtérítését nem követelheti. Ha tehát ezzel okozati összefüggésben olyan mértékű hátrány érte, amely már nem vagyoni kártérítéssel lenne kompenzálendő, annak megtérítését e kötelezettségek elmulasztása, illetve az I-II. rendű alperesi felróhatóság hiánya kizárja (rPtk. 339. § (1) bekezdés).

Melegvíz a zárkában

Ennek zárkában való biztosítása nem előírás, csupán a folyóvízzel ellátott mosdó (R. 135. § (2) bekezdés). A fürdőhelyiségben viszont a melegvíz biztosított volt.

Illemhelyiség elkülönítésének hiánya

A R. 135. § (2) bekezdése előírja, hogy a zárkában – az ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsító elítéltek elhelyezésére kialakított zárka kivételével – elkülönített, lehetőség szerint önálló szellőzésű WC-t kell létesíteni.

Az I. rendű alperes e jogszabályi kötelezettsége ellenére nem biztosította a zárkákban az elkülönített WC helyiséget. Felelősség alóli mentesüléséhez a túlszűfoaltság és a költségvetési források hiánya, de az építészeti adottságok sem vezethetnek. Azzal, hogy a kötelező jogszabályi előírást megszegte, sérült a felperes emberi méltósághoz fűződő személyiségi joga. Miután kimentése nem vezetett eredményre, az okozott hátránnyal arányos nem vagyoni kártérítés megfizetésére köteles (rPtk. 355. § (4) bekezdés). Ugyanakkor az, hogy a WC-k nem voltak önálló szellőzésűek, nem vehető

figyelembe, hiszen ezt az irányadó normaszöveg itt is csak a lehetőség szintjén írta elő, etekintetben tehát – a felróhatóság hiánya miatt – a bv intézetet felelősség nem terheli.

Egyéb körülmények

A lefolytatott bizonyítás alapján az elsőfokú bíróság nem találta megállapíthatónak a jogsértést a felperes melegvizes tisztálkodási lehetőségének hiányára és a takarítás elégtelenségére hivatkozása kapcsán. A megvilágítással és a szellőzéssel kapcsolatos állításait bizonyíthatatlannak ítélte. Azt, hogy az I. rendű alperes nem biztosította a napi 1 órás szabadlevegőn tartózkodást, elhanyagolta az ágyneműcserét, a zárkák szellőzése és a fürdők állapota nem volt megfelelő, a felperes ugyancsak nem tudta bizonyítani. Lényeges ennek kapcsán, hogy a felperes panaszját (R. 6-8. §) ezekkel az állított tényekkel összefüggésben azok felmerültekor – és fogvatartása teljes időszakában sem – nem gyakorolta, kérelmet nem terjesztett elő, így még saját magatartásával, eljárási jogainak gyakorlásával sem tudta alátámasztani a jogsértéseket. Mindezek igazolására a korábbi zárkatársak tanúkénti meghallgatása sem lenne alkalmas, szemben a felperes körülményeket elfogadó, az állított hiányosságokat korábban nem kifogásoló magatartásával. Helyes az elsőfokú bíróság utalása arra is, hogy a fürdési idő kötelező hosszát a jogszabály nem írja elő, másik oldalról pedig a magas elhelyezési létszám indokolhat némi időbeli korlátozást. Éppen azért rendelkezik házirend és napirend megalkotásáról a R. (34-35. §), viszonylagos szabadságot adva a bv intézeteknek, melyeket felülírhatnak még biztonsági szempontok is (45. §). A R. csupán a fürdés gyakoriságáról szól, viszont arról is csak az intézet „lehetőségeihez képest” (151. §). Az pedig, hogy a rovarirtást az I. rendű alperes a 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet 36. §-a és 4. számú mellékletének 4-7. pontjai szerintinél nagyobb gyakorisággal elvégezte, igazolt. A sétaudvarral kapcsolatos hivatkozása pedig annak méretét illetően már eleve téves alapon nyugodott.

Ugyancsak nem tudta a felperes a II. rendű alperesi elhelyezés hiányosságait illetően bizonyítani állításait. Ezekkel összefüggésben az ítéletábla visszautal az I. rendű alperes felelősségénél kifejtettekre.

Nem ért egyet viszont az elsőfokú bírósággal abban, hogy a meghallgatni kért korábbi fogvatartott tanúk idézési címe ne lenne kiadható a bíróság megkeresésére. Ezt ugyanis az 1995. évi CVII. törvény 29. § (1) bekezdés b) pontja egyértelműen lehetővé teszi. Ezt támasztja alá 29. § (2) bekezdése is, mely akár állampolgárok részére lehetőséget ad a jogaik érvényesítéséhez szükséges adatok továbbítására, tájékoztatásra a (3) bekezdésben írt követelmények mellett. Jelen esetben a felperes jogainak érvényesítéséhez tartotta szükségesnek az adatközlést úgy, hogy a bíróság keresse meg ennek érdekében a bv szerveket, aminek – ha az valóban alkalmas bizonyítási eszköz lenne – nem lett volna adatvédelmi akadálya. Osztja ugyanakkor az ítéletábla az elsőfokú bíróság álláspontját abban kérdésben, hogy több évre visszamenőlegesen a volt fogvatartottaktól a valóságot tükröző részletes tanúvallomás nem várható, de az egyébként sem lenne elégséges bizonyíték a felperes azon magatartásával szemben, hogy az állított visszatérő, illetőleg elhúzódó jogsértések ellen azok felmerültekor nem élt törvényes lehetőségeivel. Egyetért továbbá az ítéletábla az elsőfokú ítéleti érvekkel a helyszíni tárgyalás kapcsán is. A bizonyítás nehézségeit tehát a felperes azzal küszöbölhette volna ki, ha fogvatartása alatt él panaszjogával.

A nemvagyoni kártérítés mértéke kapcsán az ítéletábla úgy találta, hogy a jogsértés súlyához, az ezzel kapcsolatban elszenvedett hátrányok, kényelmetlenség mértékéhez és ahhoz viszonyítva, hogy e körülmények mindössze 19 napig álltak fenn, az elsőfokú bíróság által meghatározott összeg jelentősen eltúlzott. A mérlegelés (Pp. 206. § (1) bekezdés) során figyelemmel volt az akkor ugyan még nem hatályos 2013. évi CCXL. törvény (Bvtv.) jelenlegi szabályaira (10/A. § (3) bekezdés) is, melyben rögzített napi tételeket (1200-1600,- Ft/nap) az EJEB is arányosnak találta. Mindezek

alapján kalkulált az ítéletábla úgy, hogy az elszenvedett immateriális hátrányt kellőképpen kompenzáló, a jogsértés súlyával arányban álló 50.000,- Ft nemvagyoni kártérítést állapított meg.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta és a marasztalás összegét 50.000,- Ft-ra leszállította.

A felperes a keresetlevél előterjesztésével egyidejűleg teljes személyes költségmentesség engedélyezését kérte. Az elsőfokú bíróság kérelmet elutasító végzését az ítéletábla már az elsőfokú eljárás során megváltoztatta, a felperes részére teljes személyes költségmentességet engedélyezett, így a felperest illetékfizetésre kötelező elsőfokú bírósági rendelkezés téves, ezért azt mellőzte.

A felperes fellebbezése alaptalannak, az I. rendű alperes fellebbezése részben alaposnak bizonyult. A fellebbezésben vitatott értékek alapján számított fellebbezési értékek figyelembevételével, a Pp. 81. § (1) bekezdésének rendelkezése alapján a pervesztesség arányában kötelezte az ítéletábla a nagyobb arányban pervesztés felperest az I. rendű alperes részére másodfokú eljárási költség fizetésére, míg a II. rendű alperes javára – teljes másodfokú eljárásbeli pernyertességére figyelemmel – a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint.

A megfizetendő eljárási költségek összegét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, illetve (5) és (6) bekezdései alapján határozta meg a kifejtett jogi képviselési tevékenységgel és a pertárgyértékkel arányosan. Az ítéletábla a III-IV. rendű alperesek javára megállapított másodfokú eljárási költség összegének meghatározása során figyelembe vette, hogy a II. rendű alperestől eltérően a másodfokú tárgyalásokon nem jelentek meg, így megjelenésükkel összefüggésben költségük nem merült fel.

A bíróság a felperes teljes személyes költségmentessége, illetve az I. rendű alperes illetékmentessége folytán le nem rótt illeték fellebbezési eljárási viseléséről az Itv. 5.§-a és a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett.

Szeged, 2018. október 29.

Dr. Kiss Gabriella s.k.
a tanács elnöke

Dr. Bálint Attila s.k.
előadó bíró

. Tolna András s.k.
bíró